

Fremtidens oppvekststruktur

HØRINGSNOTAT AV 13.11.24

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn:	3
Politiske vedtak.....	3
Rammebetingelser.....	3
Prosess:	6
Mandat til Asplan Viak.....	6
Informasjonsmøtene	7
Barns synspunkter - prosesser i barnehager og skoler	7
Politiske behandlinger og veien frem til vedtak.....	8
«Duploklosser»	8
Alle elementene som har blitt vurdert	8
Elementene som er lagt bort.....	9
Elementene det vil bli jobbet videre med i økonomiplanperioden	9
Alternativer	9
Vurdering opp mot sosiale, miljømessige og økonomiske kriterier	12
Sosial bærekraft	12
Økonomisk bærekraft	15
Oppsummert:	19
Miljømessige bærekraft	19
Medvirkning barn og unge – delprosess 1.....	19
Konklusjon og anbefaling.....	21

Bakgrunn:

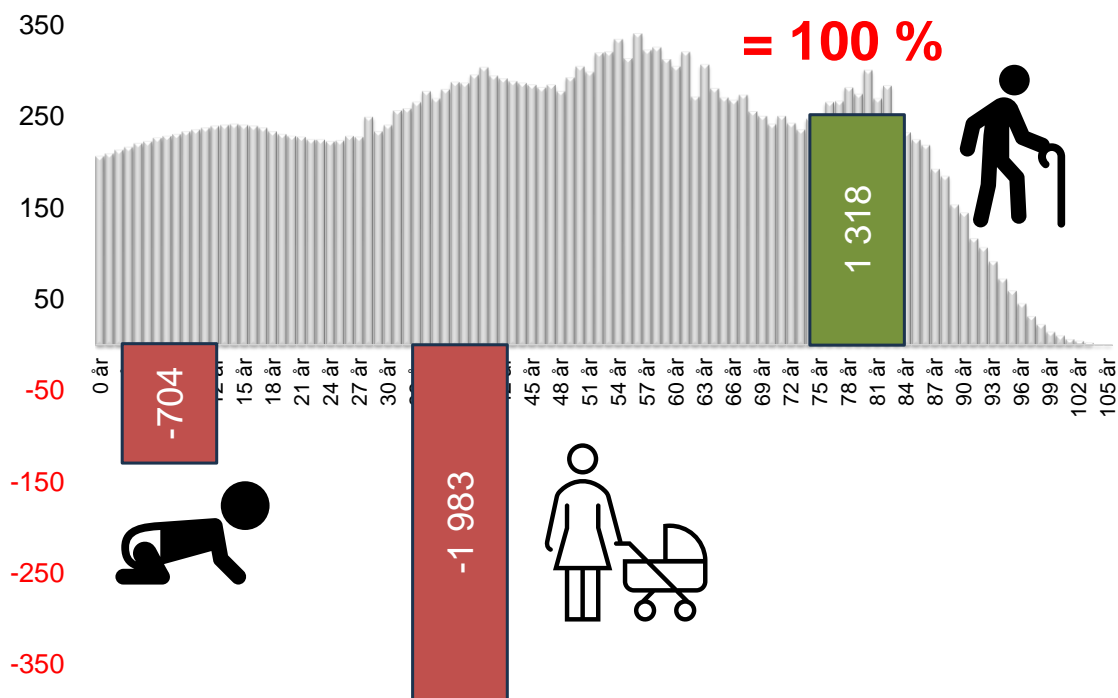
Politiske vedtak

Kommunestyret ba i sitt budsjettvedtak i desember 2023 kommunedirektøren å legge frem en sak der en ser på behovet for skolebygg i Rana. Tidligere i år vedtok også kommunestyret at en barnehage skal legges ned fra høsten 2025, og ba kommunedirektøren legge frem ny og mer omfattende vurdering i denne saken.

Rammebetingelser

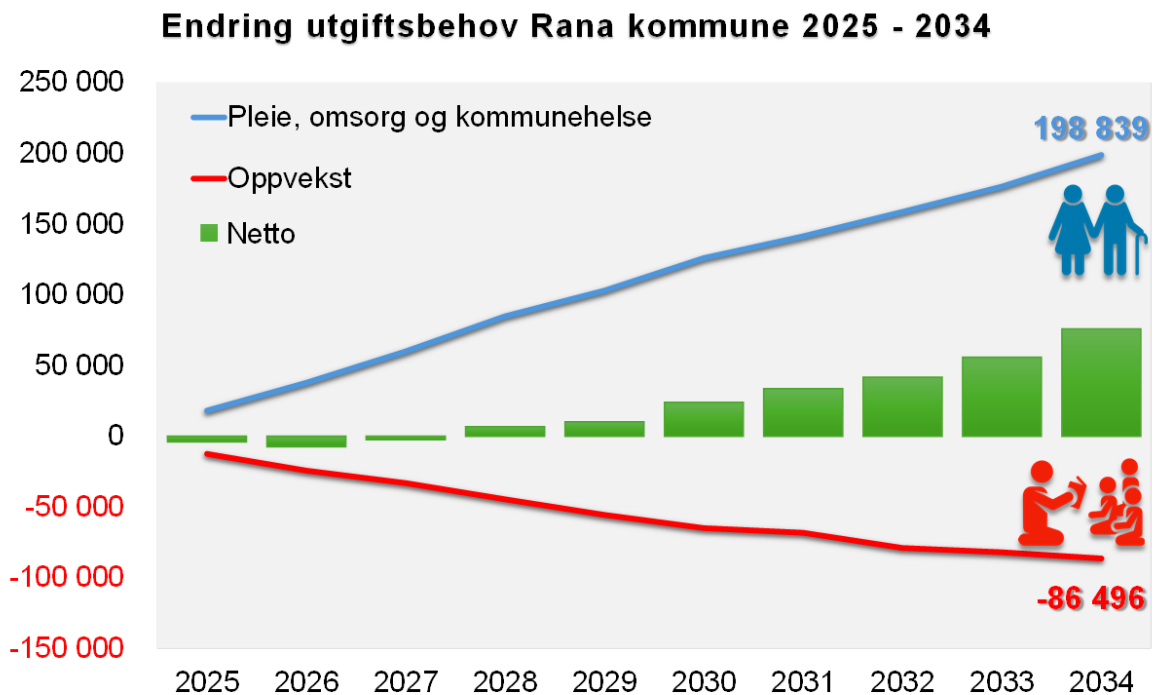
Bakgrunnen for kommunestyret sine vedtak er de demografiske endringene som kommunen og hele Norge nå står overfor. I 2023 var vi i Rana for første gang flere eldre over 67 år enn yngre under 19 år. Dette gjør at de økonomiske rammeoverføringene fra staten går ned til barn og unge, mens de går opp for de eldre. I tillegg blir vi færre i arbeidsfør alder og selv om vi hadde penger nok, vil vi slite med å rekruttere nok ansatte. Det betyr at vi må omstille driften til nye rammebetingelser.

Tabell 1 - Demografisk endring for Rana frem mot 2050

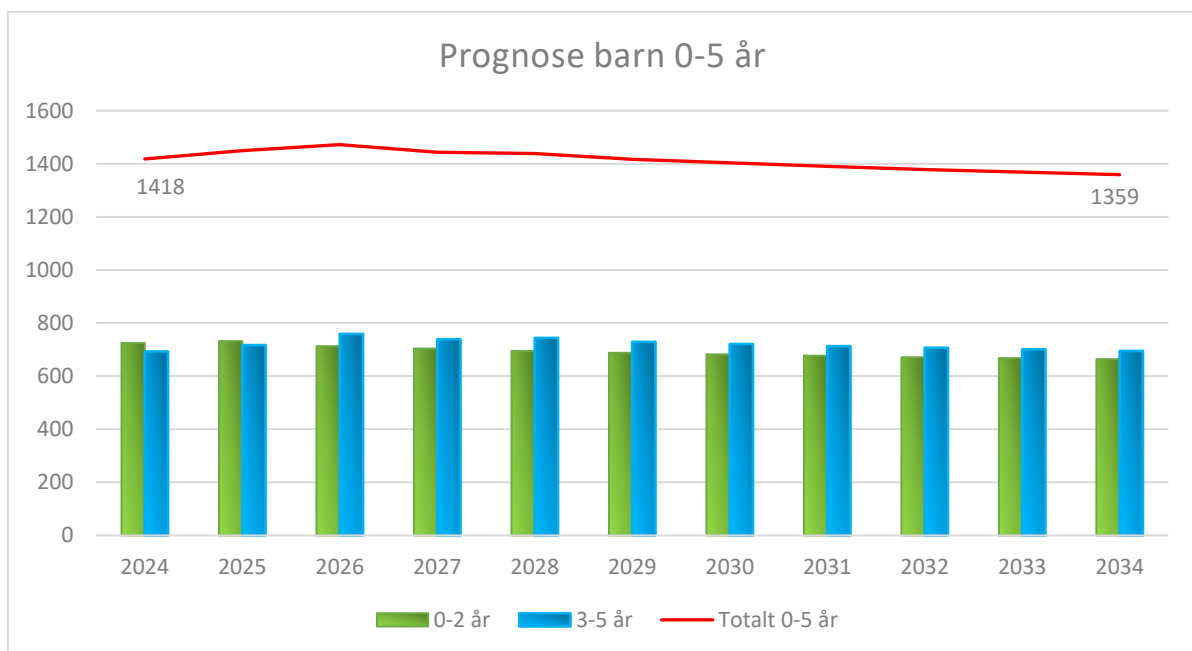
Dette bildet forteller at mens vi blir 1 318 flere eldre, går antallet barn og unge ned med 704. De som er i arbeidsfør alder, går i samme periode ned med 1 983. Det betyr at det blir langt færre i arbeidsfør og at vi må se på måten vi organiserer våre tjenester på, om vi kan jobbe på nye måter, f.eks. ved økt digitalisering og mer samhandling.

Tabell 2 - Endring økonomiske rammebetingelser for Rana neste 10 år

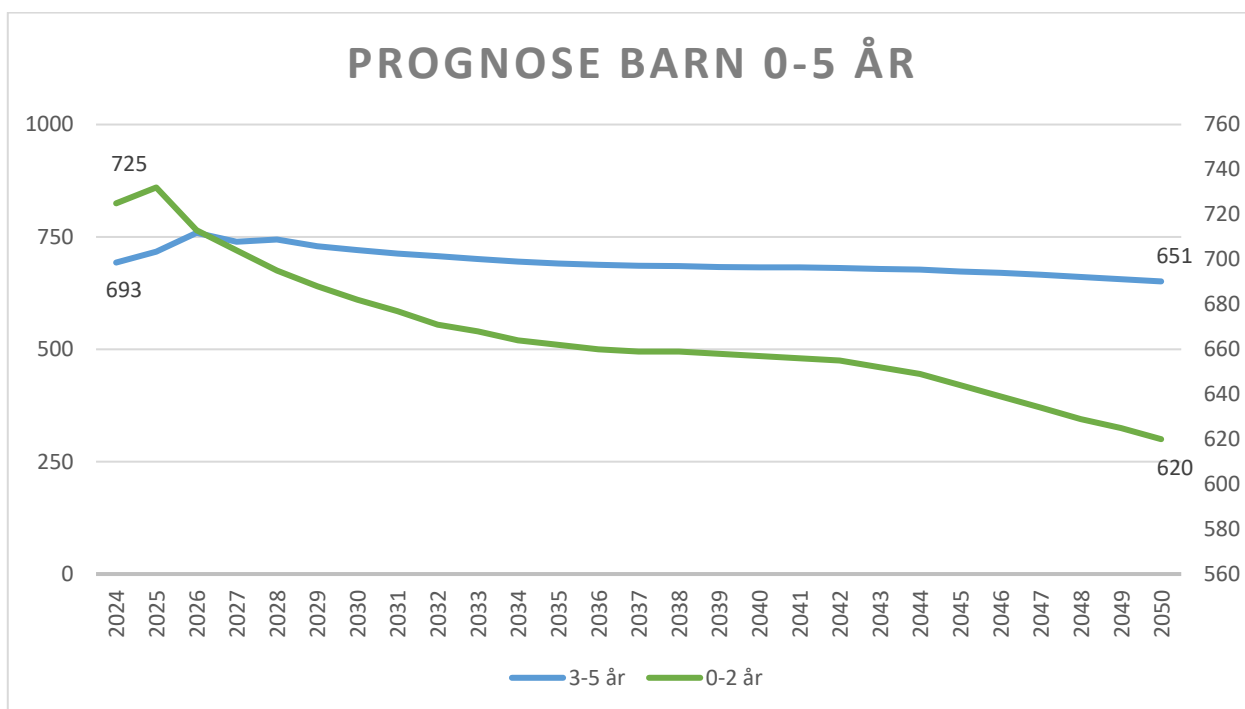

Den blå linja i tabellen over viser det økte utgiftsbehovet i helse og mestring som er på 199 mill. kr. i løpet av de neste 10 årene. I samme periode er det forventet at utgiftsbehovet skal gå ned i oppvekst og kultur med 86,5 mill. kr. Det betyr at vi må snu noe av ressursbruken, fra oppvekst til eldreomsorg.

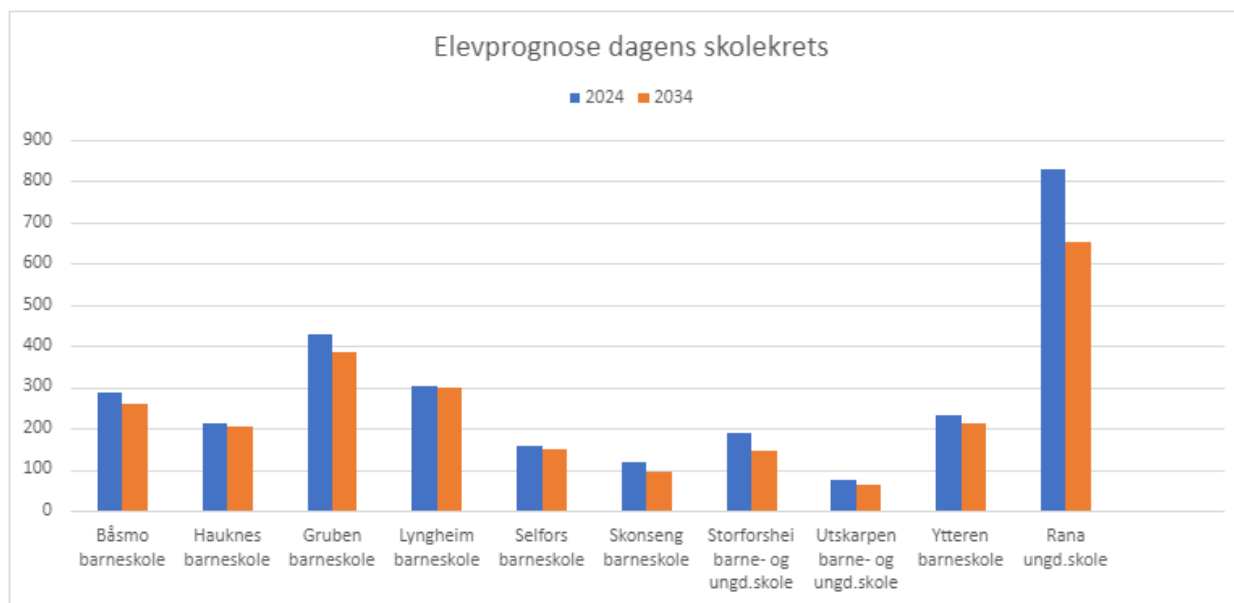
Tabell 3 – Utvikling barn 0-5 år fra 2024 til 2034

Tabell 4 – prognose barn 0-5 år fra 2024 til 2050

Tabell 5 – Elevtallsutvikling fordelt på skoler

Oppsummert:

Antall barn og unge går kraftig ned i årene fremover. Å bruke mer penger vil i liten grad løse problemet. Antallet i arbeidsfør alder er det som går mest ned frem mot 2050 og vi har allerede begynt å merke rekrutteringsutfordringene, særlig innenfor barnehage og helsestasjon.

For mer informasjon:

- [Endring elevtall ny struktur](#)
- [Kapasitetsoversikt kommunale skoler 2024/25 og 2028/29](#)
- [Kapasitetsoversikt kommunale barnehager](#)
- [Link til perspektivanalysen](#)
- [Link til kommunedirektørens budsjettforslag av 4. november 2024](#)

Prosess:

Mandat til Asplan Viak

Kommunestyret i Rana kommune har bedt kommunedirektøren legge frem en sak der skoleløftet som startet i 2017 skal ferdigstilles. I det ligger det at vi skal se nærmere på de skolebyggene som ikke var med i den forrige runden og vurdere videre drift og renovering. Rana kommune har de siste årene redusert antallet kommunale skoler fra 15 til 10. Det er i tillegg to private barneskoler i Rana.

Skolene som trenger oppgradering og som ikke ble berørt av forrige skolestrukturgjennomgang er Lyngheim barneskole, Skonseng barneskole og Storforshei 1-10 skole. Det er i sammenheng med disse skolene det skal gjennomføres et politisk bestilt skisseprosjekt. Samtidig er det tydelig at kommunen har behov for en tilpasning av antall skolebygg i årene framover med bakgrunn i nedgang i elevtallet, som gjør det nødvendig å kartlegge mulighetene og konsekvensene ved opprettholdelse av dagens struktur.

Dette betyr at vi må vurdere ulike alternativer for å effektivisere arealbruken vår. Følgende spørsmål ønskes i prosjektgjennomføringen å bli avklart:

- *Med så stor overkapasitet som vi har, hva er da lurt å gjøre? Bør man endre skolestruktur, og i tilfelle hvilke skoler kan og bør legges ned og når?*
- *Mulighet for å legge inn offentlig internasjonalt skoletilbud i henhold til IBO.*
- *Kan vi se for oss at skolebyggene våre også kan brukes til andre tjenester herunder barnehage, voksenopplæring, helse- og omsorgstjenester eller annet?*
- *Kan vi se for oss en annen trinninndeling enn den vi har i dag?*
- *Kan vi få bedre effektivitet ved å se på skolekretsgrensen og eventuelt også skape større fleksibilitet ved fritt skolevalg?*

I juni ble prosessplan utarbeidet av Rana kommune og Asplan Viak presentert for kommunestyret.

For mer informasjon:

- [Link til kommunens hjemmesider og informasjon om oppvekststruktur](#)
- [Link til prosessplan](#)
- [Link til konkurransegrunnlaget](#)

Informasjonsmøtene

Det er avholdt 3 informasjons- og medvirkningsmøter for foreldreutvalgene for skolene, samarbeidsutvalgene for barnehagene, elevråd, ansattorganisasjoner og hovedverneombud.

Tema på møtene:

27. august – Informasjon om bakgrunn, rammebetingelser og prosessen.

Egen informasjonslink på kommunens nettside opprettes. I etterkant av møtet vil det være mulighet for å gi digital tilbakemelding frem til 6. september

8. oktober – Tilstandsrapporter og mulige scenarier presenteres. I etterkant vil det være mulighet for å gi digitale innspill og stille spørsmål frem til 18. oktober

4. november – Kommunedirektørens legger frem sitt budsjettforslag og forslag til ny oppvekststruktur presenteres. Høringsnotatet blir offentlig 13.11.24 og kommunestyret vedtar om de vil sende ut saken på høring 17.-18. desember.

Barns synspunkter - prosesser i barnehager og skoler

FNs Barnekomite har i generell kommentar nr. 12 uttalt at prosesser hvor barn høres skal være åpne og informative, frivillige, basert på respekt, relevante, barnevennlig, inkluderende, ansvarlig, sikre og sensitive. Den skal også være støttet av opplæring slik at de voksne må være forberedt og ha kompetanse til å snakke med barn. Barn er ikke pliktig til å si sin mening, dette er frivillig.

Barn er hørt i sine vante omgivelser i skoleklassene eller i barnehagen sammen med voksne de kjenner fra før og møter hver dag. Dette for at medvirkning skal skje i samme kontekst som barna møter i hverdagen ellers.

Samlet er barn i alle aldre opptatt av hva endringer kan gjøre med vennskap og relasjoner de har i dag. Bekymringen for sosiale konsekvenser gjennom tap av vennskap og bekymringer knyttet til at det nye ikke blir like bra som det de har i dag går igjen i uttalelsene. Det er også noen som synes det er spennende å få muligheten til å etablere nye vennskap. I tillegg er elevene redd for at det skal bli fullt og trangt på skolen og lite individuell oppmerksomhet fra de voksne. Noen frykter også mer mobbing.

I barnehage er barnestemmene opptatt av relasjoner og trygghet, både relasjoner som er etablert mellom barna, og relasjoner mellom de voksne i barnehagen og barna. Betydningen av barnehage i nærområde som lekeplass og sosial arena for barn og voksne er også fremtredende.

Barn i skolealder uttrykker i tillegg bekymringer for fritidsaktiviteter, herunder hva som skjer med deres fotballag. Barn og unge som bor langt unna sentrum er bekymret for at fritid går med i skolebuss.

Politiske behandlinger og veien frem til vedtak

Høringsutkastet blir offentlig 13. November. Deretter blir det behandling i følgende organ:

- Oppvekst og kulturutvalget 20. november – innstilling til formannskapet
- Ungdomsrådet 21. november – uttalelse til formannskapet
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse – uttalelse til formannskapet
- Formannskapet 26. november – innstilling til kommunestyret
- Kommunestyret 17.-18. desember – tar stillings til om saken skal sendes på høring

I tillegg kommer behandling i AMU og nødvendige drøftinger

Høringsfrist vedtas av kommunestyret. Administrasjonen foreslår 18. februar.

Dersom saken sendes på høring, vil det bli endelig behandling våren 2025 i de samme organer.

Dersom vedtaket legger til grunn at dagens skolekretsgrensene må endres, vil det eventuelt skje i en prosess etter endelig vedtak. Forslag til ny forskrift vil bli sendt ut på høring før endelig behandling.

Oppsummert

Det har vært avholdt tre informasjonsmøter der elevråd, foreldreutvalg i skolene, samarbeidsutvalg i barnehagene har vært invitert til å delta. Det var også mulighet til å stille spørsmål i disse møtene. Fysisk oppmøte har vært godt og i tillegg har mange fulgt møtene via streaming. I etterkant av de to første møtene var det mulighet for å gi skriftlige innspill og stille spørsmål. Alle spørsmål er forsøkt svart ut og ligger på ute på kommunens nettsider. Det samme gjør alle innspillene. Vi har endret deler av prosessen som resultat av de innspillene vi har fått. Herunder:

- Åpnet opp prosessen for private barnehager og skoler
- Vurdert andre «duploklosser» enn det som lå i administrasjonens først forslag, herunder tatt inn Ytteren skole og vurdert desentralisering av Rana ungdomsskole til sine gamle kretser.
- Gjort en ny vurdering av plassering av Ravo

I tillegg kommer jobben som er gjort ute i skoler og barnehager, der barn og unges mening er kartlagt.

Det har i løpet av høsten vært avholdt møter med hovedtillitsvalgte og hovedverneombud hver 14. dag. Dialogen har vært god og også her har vi mottatt innspill underveis som vi har tatt med i det videre arbeidet.

I tillegg har politiske utvalg fått statusoppdateringer etter ønske og behov underveis.

«Duploklosser»

Alle elementene som har blitt vurdert

Direkte berøring ved at den enheten de tilhører legges ned/flyttes

- Storforshei 1-10 skole
- Skonseng barneskole

- Lyngheim barneskole
- Selfors barneskole
- Ytteren barneskole
- Rana ungdomsskole
- Mjølan barnehage
- Ytteren miljøbarnehage
- Selfors barnehage
- Revelheia barnehage
- Båsmo barnehage
- Rana voksenopplæring
- Kulturskolen
- Fritidsklubben på Ytteren
- Spesialpedagogisk fagteam for barnehagene
- PPT

Elementene som er lagt bort

- Rana ungdomsskole
 - Innspill om en «desentralisering» av ungdomsskolen til barneskolene i sine skolekretser er ikke tatt med ut fra skolefaglige hensyn, manglende areal og økonomi.
 - Flytting av Ravo til Rana ungdomsskole, avd. Moheia ble endret ut fra skolefaglige hensyn
 - PPT fortsetter der de er da andre gode alternativer ikke har kommet opp

Elementene det vil bli jobbet videre med i økonomiplanperioden

I økonomiplanperioden 2025-2028 har vi likevel et udekket omstillingsbehov på 15 mill. kr. I den kommende økonomiplanperioden vil vi derfor se nærmere på følgende tiltak:

- Lyngheim barneskole og fremtidige behov med tanke på ombygging og størrelse.
- Flytte barn- og familieavdelingen fra dagens leide lokaler i PIR-bygget, til ledige kommunale arealer, samlet eller hver for seg.
- Flytte Ytteren skole med 1-4, når det blir plass i Båsmo og Selfors barneskoler
- Videre utvikling av dagens barnehagestruktur.

Dette vil kunne bringe oss et stykke videre, men når vi de neste 10 årene kan forvente ytterligere omstillingsbehov på samme nivå, vet vi at vi har en lengre vei å gå.

Videre har vi ikke lagt inn et forslag til ny IB-skole. Dette må det eventuelt jobbes videre med, ut fra hva fylkeskommunen velger å gjøre med det videregående tilbudet.

Alternativene som er vurdert videre er presentert i kapitlet under.

Alternativer

Tabell 7 – oversikt over alternativer

0-alternativet	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgradering/nybygg av Storforshei • Oppgradering/nybygg av Skonseng
----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgradering/nybygg av Lyngheim • Nedlegging av en kommunal barnehage
Alt. 1	<ul style="list-style-type: none"> • Storforshei oppgraderes som 1-10 skole • Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Gruben, Selfors og Storforshei – iverksetting 2027/28 • Båsmo, Ytteren miljøbarnehage og Selfors barnehager legges ned og barna flyttes inn i andre kommunale barnehager med kapasitet og til dagens Ytteren barneskole. Mjølan barnehage legges ned høsten 2025. • Ytteren skole – endret bruk av lokaler med stor grad av sambruk - iverksetting 2026/27 <ul style="list-style-type: none"> ○ Skolen endres til 1-parallell 1-4 skoler, øvrige elever flyttes til Båsmo og Selfors ○ Det legges inn et barnehagetilbud til 136 barn ○ Kulturskolen flyttes inn og dagens leieavtale sies opp ○ Fritidsklubben på Ytteren flytter inn • Ravo flyttes til Torggata 2
Alt. 2	<ul style="list-style-type: none"> • Storforshei oppgraderes til 1-7 skole • Ungdomstrinnet ved Storforshei og Utskarpen legges ned og elevene overføres til Rana ungdomsskole • Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Gruben, Selfors og Storforshei - iverksetting 2027/28 • Båsmo, Ytteren miljøbarnehage og Selfors barnehager legges ned og barna flyttes inn i andre kommunale barnehager med kapasitet og til dagens Ytteren barneskole. Mjølan barnehage legges ned høsten 2025. • Ytteren skole – endret bruk av lokaler med stor grad av sambruk - iverksetting 2026/27 <ul style="list-style-type: none"> ○ Skolen endres til 1-parallell 1-4 skoler, øvrige elever flyttes til Båsmo og Selfors ○ Det legges inn et barnehagetilbud til 136 barn ○ Kulturskolen flyttes inn og dagens leieavtale sies opp ○ Fritidsklubben på Ytteren flytter inn • Ravo flyttes til Torggata 2
Alt. 3	<ul style="list-style-type: none"> • Storforshei oppgraderes som 1-10 skole • Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Gruben og Storforshei - iverksetting 2027/28 • 3(4) barnehager legges ned og barna flyttes inn andre barnehager med kapasitet og til dagens Selfors barneskole • Selfors barneskole legges ned og elevene fordeles på Ytteren, (Lyngheim og Gruben) – iverksetting 2026/27 <ul style="list-style-type: none"> ○ Det legges inn et barnehagetilbud til 225 barn i dagens Selfors barneskole • Ravo flyttes til Torggata 2
Alt. 4	<ul style="list-style-type: none"> • Storforshei oppgraderes til 1-7 skole • Ungdomstrinnet ved Storforshei og Utskarpen legges ned og elevene overføres til Rana ungdomsskole • Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Gruben, Selfors og Storforshei - iverksetting 2027/28 • Båsmo, Ytteren miljøbarnehage og Selfors barnehager legges ned og barna flyttes inn i andre kommunale barnehager med kapasitet og til dagens Ytteren barneskole. Mjølan barnehage legges ned høsten 2025.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ytteren skole – endret bruk av lokaler med stor grad av sambruk - iverksetting 2026/27 <ul style="list-style-type: none"> ○ Skolen endres til 1-parallell 1-4 skoler, øvrige elever flyttes til Båsmo og Selfors ○ Det legges inn et barnehagetilbud til 136 barn ○ Kulturskolen flyttes inn og dagens leieavtale sies opp ○ Fritidsklubben på Ytteren flytter inn • Ravo flyttes til Torggata 2
Alt. 5	<ul style="list-style-type: none"> • Storforshei oppgraderes som 1-10 skole • Skonseng oppgraderes som 1 parallell 1-7 skole. Ungdomsskoleelevne går til Storforshei (og Rana ungdomsskole) • Båsmo, Ytteren miljøbarnehage og Selfors barnehager legges ned og barna flyttes inn i andre kommunale barnehager med kapasitet og til dagens Ytteren barneskole. Mjølan barnehage legges ned høsten 2025. • Ytteren skole – endret bruk av lokaler med stor grad av sambruk <ul style="list-style-type: none"> ○ Skolen endres til 1-parallell 1-4 skoler, øvrige elever flyttes til Båsmo og Selfors ○ Det legges inn et barnehagetilbud til 136 barn ○ Kulturskolen flyttes inn og dagens leieavtale sies opp ○ Fritidsklubben på Ytteren flytter inn • Ravo flyttes til Torggata 2
Alt. 6	<ul style="list-style-type: none"> • Storforshei oppgraderes som 1-10 • Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Gruben, Selfors og Storforshei – iverksetting 2027/28 • Lyngheim barneskole oppgraderes som 2-parallell skole - iverksetting 2026/27 • Båsmo, Ytteren miljøbarnehage og Selfors barnehager legges ned og barna flyttes inn i andre kommunale barnehager med kapasitet og til dagens Ytteren barneskole. Mjølan barnehage legges ned høsten 2025. • Ytteren skole – endret bruk av lokaler med stor grad av sambruk <ul style="list-style-type: none"> ○ Skolen endres til 1-parallell 1-4 skoler, øvrige elever flyttes til Båsmo og Selfors ○ Det legges inn et barnehagetilbud til 136 barn ○ Kulturskolen flyttes inn og dagens leieavtale sies opp ○ Fritidsklubben på Ytteren flytter inn • Ravo flyttes til Torggata 2

For mer informasjon:

- [Tilstandsrapporter – Storforshei, Skonseng og Lyngheim skoler](#)
- [Miljøkartlegging – Storforshei, Skonseng og Lyngheim skoler](#)
- [Mulighetsstudie oppvekststruktur](#)
- [Kostnadsberegninger investeringer av de ulike alternativene](#)
- [Enkel tilstandsbeskrivelse med kostnadsestimat renovering barnehager](#)
- [Vurdering tomteverdi kommunale barnehager og skole](#)
- [Skoleskys tabellarisk oversikt og konsekvenser sett opp mot de ulike alternativene](#)
- [Oversikt over økte kostnader til skoleskys](#)

- [Tabell som viser avstand mellom dagens barnehager og skoler – kommunale og private](#)
- [Kart som viser skolekretsgrensene for dagens og nye alternativer](#)
- [Krav til tilfluktsrom](#)

Vurdering opp mot sosiale, miljømessige og økonomiske kriterier

Sosial bærekraft

Tabell 8 - Overordnet analyse sosial bærekraft – beskrivelser

Sosiale Kriterier	Beskrivelse	Dok. henvisninger
Trygg og god skolevei-reisetid	Rana kommune har en høy andel som i dag benytter skoleskyss. Noen flere elver vil få skoleskyss fra Skonseng, men få vil få en betydelig lengre skolevei. Skoleskyssen må organiseres slik at eleven får en akseptabel reisetid. I vurderingen av hva som er akseptabel reisetid må gangtid og tid med transportmiddel sees i sammenheng. Det har vært et mål at ingen skal ha mer enn 2,5 timer reisevei totalt. De elevene som får lengst skolevei vil kunne få opp mot 2 timer, avhengig av organiseringen av skystilbudet.	Rundskriv om skyss, Utdanningsdirektoratet 2024. Retningslinjer for farlig skolevei
Muligheter for trivsel, inkludering og kvalitet på tilbudet	Det er avgjørende at barn og unge får oppleve tilhørighet og vennskap, noe som påvirker deres selvtillit og identitetsutvikling. Barn og unge trenger et sosialt fellesskap hvor de kan delta aktivt og oppleve sosial tilhørighet og interaksjon. Mobbing angår hele skolemiljøet og griper også inn i elevenes fritid. Mobbing er et sosialt fenomen, og forskningen viser at dette problemet ikke er knyttet til skolens størrelse, men snarere til det sosiale samspillet blant elevene. Ved større enheter vil det være flere muligheter for å innlede vennskap og finne noen med felles interesser. Størrelse er heller ikke avgjørende for om en barnehage holder høy eller lav kvalitet. Barnehagens organisering, kompetansen hos personalet og aktivitetstilbudet er viktige kvalitetsfaktorer.	<i>Rapport om Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes trivsel og læring, (Senter for praksisrettet utdanningsforskning, 2022. Utdanningsnytt 2022</i> Kommuneplan – Livskvalitet og mestring
Muligheter for flerbruk og lokalmiljø	Det er et mål for Rana kommune at våre bygg blir brukt mest mulig. Utvidet aktivitet i byggene vil gi rom for flerbruk og bygge en kultur i lokalmiljøet.	Strategi for frivillighet 2023-2026

	Lag og foreninger vil kunne benytte seg av lokaler på ettermiddagen.	Kommuneplan – Livskvalitet og mestring
Muligheter til tilpasset opplæring og dannelse	Skolen skal legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring. En viktig forutsetning for dette er kvalifiserte fagfolk og oppfyllelse av krav til bemanningsnormer.	Opplæringsloven med forskrift Læreplanverket overordnet del
Egnede ute- og inneområder	Alle barn og unge skal ha likeverdig tilgang til bygg/ arealer og uteområder som oppfyller byggetekniske krav og som er godt tilpasset til tilbudet som skal gis	Veileder HelseDirektoratet
Tilgang til skolehelsetjeneste-psykisk og fysisk helse	Beregningen av hvor stor stilling helsesykepleier har på en skole gjøres ut fra antallet elever. 100% helsesykepleier kan følge opp 300 elever på barnetrinnet og 550 på ungdomstrinnet	Nasjonal faglig retningslinje Anbefaling fra helsedir. fra 2010
Rekruttering, bemanningsnormer og gode fagmiljøer	Prognoser fremover viser at antall i arbeidsfør alder går kraftig ned og det vil bli stadig mer krevende å rekruttere. Dette gjelder særlig pedagoger og helsesykepleiere. I tillegg merker vi at det blir vanskeligere å få tak i vikarer. Større fagmiljø gir større fleksibilitet. I tillegg vil det være mulig å drive innenfor bemanningsnormer med færre ansatte, ut fra stordriftsfordeler.	Rekrutteringsstrategi Rana kommune Strategi for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024–2030 (regjeringen.no)
Forebygging og Tidlig innsats - utenforregnskapet	Alle barn skal motta de samme universelle tiltakene uavhengig av hvilken skole eller barnehage de tilhører. Tiltak rettet mot grupper eller enkeltpersoner gis uavhengig av hvor du bor i Rana og tilpasses det enkelte barn. Dersom man velger å prioritere bygg fremfor innholdet i tjenestene, vil de ressursene som er tilgjengelig bli smurt for tynt utover. Det vil gi et dårligere tilbud, først og fremst til de mest sårbare barna, men det vil også svekke det allmenne tilbudet.	Opplæringsloven med forskrift Læreplanverket overordnet del

Tabell 9 - Kriterier og vurderinger sosial bærekraft

Sosiale kriterier	Alt. 0	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4	Alt. 5	Alt. 6
Trygg og god skolevei- reisetid	5	5	1	3	1	5	5
Inkludering, tilhørighet - Størrelse skoler og barnehager	4	5	5	3	3	5	5
Flerbruk og lokalmiljø	5	3	3	2	2	3	3
Tilpasset opplæring og oppfølging	3	5	5	3	5	3	3
Egnede ute- og inneområder	4	5	5	4	4	4	5
Tilgang til skolehelsetjeneste- psykisk og fysisk helse	3	4	3	4	4	3	4
Rekruttering lærertetthet og gode fagmiljøer	1	4	3	4	4	2	2
Forebygging og tidlig innsats – redusere utenforskap	1	5	5	3	4	2	4
SUM	26	36	30	26	27	27	31

Dårligst

Best

Bruk av tall og fargekoder: Det legges til grunn at 1 (rød) er laveste score for oppfyllelse av kriterier for sosial bærekraft, mens 5 (grønn) gir høyeste score for oppfyllelse av kriterier for sosial bærekraft.

Oppsummert:

Alternativ 1 er det som gir høyest total score. Alle elever vil med dette alternativet få et mer bærekraftig tilbud. Det betyr:

- En trygg og god skolevei og en akseptabel reisetid
- Strukturen vil når den er etablert ha forutsetninger for god inkludering og tilhørighet
- Lavest score gis til kriteriet som ser på flerbruk og lokalmiljø. Her mister Skonseng sin skole, noe som vil oppleves som et tap i lokalmiljøet. På Ytteren vil det bli beholdt en 1-parallell 1-4 skole, mens deler av elevmassen vil bli flyttet til Båsmo og Selfors. Her er avstandene mindre, men det vil kunne ha negativ betydning for elevene at det blir endring i elevgruppene, i hvert fall på kort sikt. Det vil derfor være viktig at det ses på gode overgangsordninger. På den annen side vil Ytteren få et flerbruksbygg der kulturskole og fritidsklubb samlokaliseres med barnehage og skole 1-4, noe som potensielt kan bli en storstue for bydelen sammen med hallen til Båsmo & Ytteren IL.

- Tilpasset opplæring og oppfølging i skoler og barnehager krever at ressursene ikke smøres for tynt utover. Alternativ 1 bidrar til at mer ressurser kan benyttes til selve tjenestetilbudene, som igjen vil ha betydning for om vi klarer å følge bemanningsnormer og gi elever og barnehagebarn med særlige behov tilfredsstillende tilbud. Videre vil denne strukturen gi flere skoler og barnehager utvidet tilgang til skolehelsetjeneste og andre støttetjenester, noe som er viktig i en tid der flere unge sliter med helseutfordringer.
- Totalt sett bidrar dette tilbudet til at flere elever og ikke minst flere barnehagebarn får nye og mer moderne inne- og utemiljø.

Økonomisk bærekraft

Tabell 10 - Beskrivelser indikatorer økonomisk bærekraft i arbeidet med oppvekstkultur

Økonomiske kriterier/indikatorer	Beskrivelse	Dokument-henvisninger
Endring gjeldsgrad	<p>Gjeldsgraden beskriver forholdet mellom gjeld og egenkapital. Når vi må ta opp mer lån til for eksempel å bygge en ny skole, og vi ikke bruker noe egenkapital, vil dette gjøre at gjeldsgraden øker. Gjeldsgraden er en av tre indikatorer i KØB-modellen som sier noe om det økonomiske handlingsrommet. Rana kommune har et mål om å holde gjeldsgraden på 75 prosent eller mindre. Gjeldsgraden i 2025 vil være på 101 prosent med investeringer i alternativ 1, som er langt høyere enn måltallet. Dette betyr at vi får et mindre økonomisk handlingsrom. Fem av alternativene vil gi en ytterligere økning utover 101 prosent, mens alternativ to vil gi en liten reduksjon.</p> <p>I tabellen vil alternativet med lavest endring i gjeldsgraden få best score, og den med størst økning i gjeldsgraden få dårligst score.</p> <p>Se link for faktiske tall</p>	Kommunaløkonomisk bærekraft
Lavest kapitalkostnad	<p>Kapitalkostnad (eller finanskostnad) er kostnaden ved å skaffe seg og bruke kapital. Størrelsen på kapitalkostnadene vil påvirke hvor stor del av kommunens inntekter man kan bruke til tjenesteproduksjon. Kommunen må betale renter og avdrag på investeringer som er finansiert av lån. Det vil derfor være mer igjen</p>	

	<p>til tjenestene, om man ikke velger det alternativet som øker låneopptaket mest.</p> <p>I tabellen vil alternativet med lavest kapitalkostnad få best score, og den med høyest kapitalkostnad få dårligst score.</p>	
Lavest driftskostnad	<p>Driftskostnad er alle kostnader som knyttes til ordinær drift. Dette kan være kostnader knyttet til lønn, renhold, energi, leie osv. Når man investerer i nye bygg eller i renovasjon av eksisterende bygg er det viktig å huske på at disse byggene skal driftes. Derfor må vi se på driftskostnadene – hva koster det å drifte dette? Dette er løpende kostnader, og det er derfor viktig å holde driftskostnadene på samme nivå som inntektene.</p> <p>I tabellen vil alternativet som reduserer driftskostnadene mest (og dermed bidrar til lavest driftskostnad) få best score, og alternativet som tar ned minst (og dermed står igjen med høyest driftskostnad) få dårligst score.</p>	
Redusert vedlikeholdsetterslep	<p>Redusert vedlikeholdsetterslep er basert på redusert, renvert og nytt areal. Denne indikatoren legger til grunn hvor mye areal som reduseres og renoveres, som dermed bidrar til at vedlikeholdsetterslepet reduseres.</p> <p>I tabellen vil alternativet som reduserer og renoverer mest areal få best score, og det som reduserer minst få dårligst score.</p>	<p>Kommunedirektørens budsjettforslag (kap. Realkapital og vedlikeholdsetterslep)</p>
Utgiftsbehov – samfunnsøkonomisk perspektiv	<p>Med et økende antall eldre, vil utgiftene også økes i denne sektoren. Da vi blir færre barn og unge, vil utgiftsbehovet i utgangspunktet blir mindre, og det forventes derfor at vi skal dekke inn det økte utgiftsbehovet i Helse og mestring med det reduserte utgiftsbehovet i Oppvekst og kultur. Selv om vi blir færre barn og unge, ser vi at utgiftsbehovet ikke nødvendigvis reduseres i samme takt. Dette fordi det er større kostnader/utgifter per barn nå enn det var før.</p>	<p>Kommunedirektørens budsjettforslag (Inntektssystemet og demografiske endringer)</p>

	I tabellen vil alternativet tar ned utgiftsbehovet mest (og dermed fordeler utgiftene best) få best score, og det som	KOSTRA-analyse 2024 (Barnehage)
--	---	---

Tabell 11 - Kriterier og vurderinger effekter/konsekvenser økonomisk bærekraft

Økonomiske indikatorer	Alt. 0	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3	Alt. 4	Alt. 5	Alt 6
Endring gjeldsgrad	1	6	7	4	5	3	2
Lavest kapitalkostnad	1	6	7	4	5	3	2
Lavest driftskostnad	1	4	6	3	5	2	7
Redusert vedlikeholdsetterslep – m2	6	5	5	5	5	5	7
Utgiftsbehov – samfunnsøkonomisk perspektiv	1	6	7	3	5	2	4
SUM	10	27	32	19	25	15	22

Vi kan tallfeste de økonomiske indikatorene for alternativene med syv ulike resultat, bortsett fra det redusert vedlikeholdsetterslepet, som har noe mindre variasjoner. Det er derfor brukt en skala på 1-7 i vurderingen.

[Se link for faktiske tall](#)

Føringer som har vært viktige for arbeidet med å vurdere arealbruken:

- Redusere antall kvadratmeter for å kunne prioritere det faglige innholdet i oppvekst og kultur
- Nybygg skal tilpasses barnetallsutviklingen
- Vurdere eksterne leieavtaler og se om vi kan løse arealbehovet innenfor kommunale bygg
- Se på muligheten til sambruk innenfor de lokalene vi har til rådighet, noe som vil gjøre at vi kan utvikle nye rom for samarbeid og nye måter å organisere oss på.
- Redusere vedlikeholdsetterslepet
- Bidra til å begrense det kommunale låneopptaket (lånegraden)
- Krav til tilfluktsrom

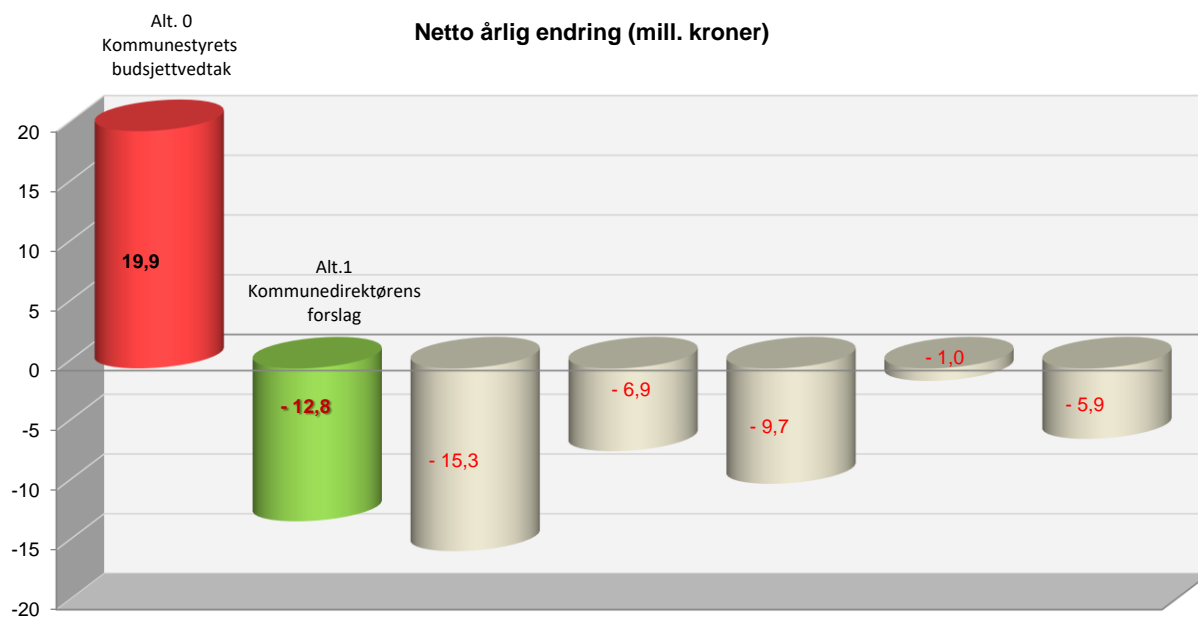
Tabell 12 – netto årlig endring kapital- og driftsutgifter for det enkelte alternativ

Økonomi		0	1	2	3	4	5	6
Investeringer	Brutto investering skoleanlegg	390 512	174 375	150 323	243 872	219 820	254 621	332 091
	Investering infrastruktur	43 537	18 000	15 000	38 511	35 511	25 234	39 303
	Sanering	0	0	0	0	0	0	0
	Momskompensasjon	-86 810	-38 475	-33 065	-56 477	-51 066	-55 971	-74 279
	Salg tomter/bygg	-9 000	-25 400	-25 400	-25 400	-25 400	-21 400	-25 400
	Lån	338 239	128 500	106 858	200 506	178 865	202 484	259 715
	<i>Endring gjeldsgrad</i>	12,3	4,7	3,9	7,3	6,5	7,4	9,4
Sum endring kapitalkostnader		23 677	8 995	7 480	14 035	12 521	14 174	18 180
Driftskostnader	Reduserte lønnskostnader	-1 600	-13 870	-15 670	-15 500	-15 670	-7 470	-13 870
	Reduserte FDV-kostnader *	-2 223	-5 510	-5 846	-6 861	-7 407	-4 460	-7 794
	Skoleskys	0	395	1 549	3 057	3 057	21	395
	Redusert overføring fra staten		500	500	1 000	500		500
	Reduserte leiekostnader **		-3 300	-3 300	-2 650	-2 650	-3 300	-3 300
	Sum endring driftskostnader	-3 823	-21 785	-22 767	-20 955	-22 171	-15 210	-24 069
Sum endring drift og kapital		19 854	-12 790	-15 287	-6 919	-9 650	-1 036	-5 889

* FDV= forvaltning, drift og vedlikehold

** Reduserte leiekostnader gjelder RAVO og Kulturskolen med henholdsvis 2,65 mill. kr og 0,65 mill. kr.

Tabell 13 – visualisering av netto årlig endring kapital- og driftsutgifter for det enkelte alternativ

Som vi ser av grafene over er avstanden mellom 0-alternativet og kommunedirektørens forslag på 32,7 mill. kr. Det utgjør 130,8 mill. kr i en økonomiplanperiode med full uttelling. Fremdeles mangler vi fremdeles 12 mill. kr for å gå i balanse i økonomiplanperioden 2025-2028.

Dersom man velger andre alternativer, som gir mindre uttelling, vil dette måtte dekkes inn på andre områder.

Oppsummert:

Alternativ 1 er kommunedirektørens anbefalte forslag og merket med grønt i tabellene over.

I inneværende skoleår bryter vi lærernormen, har flere avvik på individuelt tilpasset opplæring (tidligere spesialundervisning) og sliter med å ha en forsvarlig bemanning i SFO. I barnehagene driver vi for første gang under norm. Barnehageavdelingen sliter med å rekruttere, og dette gjelder særlig ansatte med pedagogisk kompetanse, på grunn av problemer med rekruttering og å få tak i vikarer. Dette gjør tilbudet vårt mer ustabil og foreldre og foresatte har flere ganger blitt bedt om å hente sine barn før tiden eller vurdere om de kan ha dem hjemme.

Slik det er nå bruker vi mer penger på bygg enn på det faglige innholdet. Det utgjør en fare for at de barnehagebarna og elevene som trenger det mest blir skadelidende, ved at vi smører ressursene for tynt utover.

Alternativ 1 er valgt da kommunedirektøren mener det er dette alternativet som best ivaretar helheten for det faglige tilbudet i oppvekstsektoren. I tillegg vil dette alternativet gi økt handlingsrom og mulighet for å håndtere en voksende eldre befolkning, samt en bærekraftig samfunnsutvikling.

Miljømessige bærekraft

Asplan Viak har gjort en vurdering av skolene i oppvekststrukturen. Rapporten viser at det er liten forskjell mellom alternativene, men at alternativ 6 kommer noe bedre ut.

For nærmere informasjon:

- [Link til miljøkriterier for skoleendring v/ Asplan Viak](#)

Medvirkning barn og unge – delprosess 1

Det er gjennomført en medvirkningsprosess i skolene og barnehagene hvor barn ble hørt i forbindelse med at det ble lansert alternativer som skal vurderes, de ulike elementene/duploklossene.

I tillegg er det også foretatt vurderinger knyttet til:

- 1) Omsorg, beskyttelse og sikkerhet og skolevei
- 2) Barns sårbarhet- tryggingstiltak ved endringer
- 3) Rett til helse- kommunens rolle i forebyggende helsearbeid
- 4) Rett til utdanning.

Generelle anbefalinger

- Løsninger som sikrer en god fordeling av de tilgjengelige ressursene, bør velges slik at:
 - Alle barn i kommunen møter nok bemanning i henhold til gjeldende regelverk, og enhetene har det handlingsrommet som trengs for å kunne jobbe forebyggende og med tilpasset opplæring i skoler og barnehager.
 - Kommunen kan opprettholde nødvendige støttetjenester i laget rundt barn slik at barn og unge sikres skolehelsetjenester, støtte til familien og individuell tilrettelegging ved behov for dette. Alle barn som har opplevd noe vanskelig eller skadelig, har rett til hjelp.
 - Barn med særlige behov får riktig tilrettelegging. Herunder spesialundervisning, tilpassede læringsressurser, støttepersonell og universell utforming av byggene.
- Skolebarn og barnehagebarn bør ha tilgang på kvalifiserte pedagoger, oppdaterte læremidler og et trygt læringsmiljø for å sikre kvalitet i tilbudet.
- Barns fritidstilbud er også av betydning selv om dette ikke er lovpålagt og ikke omhandler retten til utdanning. Barn har rett til lek, fritid og hvile, og til å delta i kunst- og kulturliv
- Avstanden mellom skolen og barnas hjem bør hensyntas når en ser på hvilke skoler som velges i en strukturendring. Kortest mulig reisevei kan bidra til en god balanse mellom skole, lek og fritid.
- Valg av struktur bør være bærekraftig både økonomisk og sosialt, slik at det blir stabilitet og ro til arbeid med kvalitet. Når endringer først er besluttet anbefales en snarlig iverksettelse. Lange perioder med usikkerhet er ikke i barnas interesse.
- Endring i strukturen vil kreve gode overgangsplaner for alle barn og elever som blir berørt. Barn og unge er opptatt av vennskap og relasjoner. Det er viktig å starte arbeidet med trygging og med å bygge relasjoner i forkant av endringen.
- Det frarådes å legge Rana voksenopplæring sammen med grunnskoleelever.

Hvordan har vurderingen påvirket vurderinger og valg:

1. Elevene på Rana mener det er fullt i klasserommene og ved Storforshei og Utskarpen får mange elever lang reisetid til sentrum ved behov for skoleskyss. Elevmiljøet og tilgang på kompetanse ved skolene i Utskarpen og Storforshei er i dag tilstrekkelig til at ungdommenes perspektiver knyttet til lokaler, skoleskyss og fritid er tatt hensyn til.
2. Barns sikkerhet på skolevei er medvirkende til at Lyngheim skole ikke vurderes videre som alternativ for skolenedlegging.
3. Forslag om sambruk mellom grunnskole og voksenopplæring legges bort.
4. Øvrige momenter fra barnerettighetsvurderingen som tilgang på tjenester og kompetanse er innarbeidet i overordnet analyse sosial bærekraft

Barns beste blir vektet mot andre hensyn i høringsnotatets konklusjon og anbefaling. Disse hensynene er økonomisk bærekraft og miljømessige kriterier. Før saken legges frem for endelig behandling vil det legges frem en endelig barnerettighetsvurdering.

For mer informasjon:

- [Medvirkning barn og unge – delprosess 1](#)

Konklusjon og anbefaling

Kommunedirektørens forslag bygger på tilbakemeldinger som har kommet inn gjennom medvirkningen vi har hatt både med elever, barnehagebarn, foresatte og ansattorganisasjoner. Noe av det viktigste er:

- Trygghet og mulighet for å ha gode venner
- Skoleskyss og tid på bussen
- Plassbehov
- Geografi/nærskoleprinsippet
- Kvalitet - satse på det faglige innholdet i tjenestene

Barn og unge som er blitt hørt gir uttrykk for betydelig bekymring. Bekymringen retter seg i stor grad mot selve endringen, noe som gjør det viktig å sørge for gode overganger, særlig for de minste og de mest sårbare. Det er viktig å legge til rette for et trygt og godt skole- og barnehagemiljø. Det mener kommunedirektøren skal det være mulig å få til innenfor de strukturalternativene som er lagt frem.

Når det gjelder skoleskyss vil dette være innenfor rimelighetens grenser. Flytting av ungdomsskoleelevene fra Storforshei og Utskarpen ble ikke tatt inn i kommunedirektørens forslag da det for enkelte elever ville være vanskelig å finne gode avbøtende tiltak på det nåværende tidspunkt. Det er også tatt hensyn til veistandarden over Bustneslia.

Det skal ikke være flere barnehagebarn eller elever i barnehagene eller skolene enn det de er godkjent for. Gjennom kommunedirektørens anbefalte alternativ vil flere barnehagebarn og elever få oppgraderte inne- og utemiljø.

Det er ingen tvil om at de som mister sin skole eller sine barnehager vil kjenne på et tap og det er vanskelig å gjøre noe konkret med denne opplevelsen, utenom å sørge for gode alternative tilbud.

Når det er snakk om store endringer med struktur er det viktig å ha et lengre perspektiv og den mest tungsveiende grunnen til å se på struktur er muligheten for å klare å ha gode fagmiljø også i en fremtid der det vil bli stadig færre i arbeidsfør alder og stadig flere eldre som vil ha behov for hjelp og bistand. Ved å samle barn og unge i færre enheter vil vi kunne bygge opp mer robuste fagmiljø og gi et mer likeverdig tilbud. Forskning viser at det viktigste for å gi barn og unge ei god fremtid er kvalifiserte ansatte i skoler, barnehager, helsestasjon, skolehelsetjeneste, og barnevern. Videre at det er viktig å ha gode venner og relasjoner i hverdagen. Det betyr at vi også må ha ressurser til 24-timerbarnet, som i tillegg til å gå i barnehage og skole, har ei fritid som skal fylles med meningsfulle aktiviteter og en familie som har det godt i lag. Derfor er det viktig at vi har fokus på og bruker knappe ressurser på innholdet i tjenestene og ikke på bygg.

Kommunedirektøren kommer heller ikke utenom å se på rammebetingelsene som kommunen må forholde seg til knyttet til demografi og rekrutteringsutfordringer. Kommunedirektøren har også et ansvar for helheten og at alle innbyggerne i kommunen får et forsvarlig tilbud innenfor de rammene kommunen har. Når det nå er slik at antall barn og unge går ned og antall eldre går opp, må ressursinnsatsen justeres i tråd med dette.

Risikoelementer knyttet til barn og unge er belyst gjennom barnerettighetsvurderingen og sosial kriterier. Det er videre sagt noe om hvilke avbøtende tiltak det må jobbes videre med. For ansatte er det i møte med hovedtillitsvalgte snakket om at ansatte også synes det er krevende å stå i omstilling og strukturendring. Videre er det en fare for at ansatte som blir berørt kan velge å slutte i sine jobber. Det er derfor viktig at vi sammen med organisasjonene jobber for å trygge ansatte i prosessen. Det er også risiko knyttet til at et samfunn som mister sin skole, vil oppleve utrygghet og enkelte innbyggere kan velge å flytte, ikke bare internt, men også ut av kommunen. Når det gjelder økonomi og risiko vises det side 6 i budsjettdokumentet. Se link lenger oppe i notatet.

Totalt sett mener kommunedirektøren at dette er et risikobilde som ikke er større en at det overgår risikoen en vil ta, ved å ikke å gjøre nødvendige grep, som sikrer et bærekraftig tilbud til alle kommunens innbyggere innenfor gitte rammebetingelser.

Som det alltid er når endringer skal gjøres er noen mer berørt enn andre og vil forståelig nok ikke oppleve at vi har lyktes i vår intensjon om å skape gode oppvekstvilkår, men kommunedirektøren mener at dette er et opplegg som godt ivaretar helheten.